

آتی‌نو بررسی کرد

# دلایل کاهش مشمولان بیمه بیکاری

بیکار شده‌اند، موظفند مراتب بیکاری خود را از طریق ثبت درخواست در سامانه جامع روابط کار به نشانی [prkar.mcls.gov.ir](mailto:prkar.mcls.gov.ir) اعلام کنند.

## واکنش‌های متفاوت به کاهش آمار

از نگاه برخی تحلیلگران بازار کار، دلیل کاهش آمار مقرر ی‌گیران بیمه بیکاری، توانمندسازی و آموزش آن‌ها و ارائه آموزش‌های مهارتی و کاهش اخراج و تعدیل نیروی کار در این زمینه اثرگذار بوده است. گروهی دیگر معتقدند این روند کاهش‌ی به محدودیت‌های پیش‌بینی شده برای دریافت مقرر ی بیکاری برمی‌گردد و الزاماً به توان افزایشی و مهارت‌آموزی افراد بیکار شده برای بازگشت مجدد به بازار کار ارتباطی ندارد.

به نظر این گروه از کارشناسان، کاهش تعداد بیمه‌شدگان در بیمه بیکاری عموماً مستلزم محدود کردن محدوده افرادی است که واجد شرایط دریافت مزایای بیکاری هستند و در نتیجه افراد کمتری تحت پوشش این نوع بیمه قرار می‌گیرند یا بیکاری خود را گزارش می‌کنند. بیمه بیکاری معمولاً برای ارائه حمایت مالی به افرادی طراحی شده که به‌طور غیرارادی شغل خود را از دست می‌دهند. هنگامی که تعداد افراد بیمه‌شده کاهش می‌یابد، گروه‌های خاصی ممکن است به دلیل تغییر در الزامات واجد شرایط بودن، تعدیل سیاست‌های دولت یا اقدامات مربوط به کاهش هزینه با هدف کاهش هزینه‌های عمومی، واجد شرایط دریافت این مزایا نباشند.

یک رویکرد برای کاهش تعداد بیمه‌شدگان، تشدید معیارهای واجد شرایط بودن است. این می‌تواند شامل افزایش حداقل ساعات کار، تغییر زمان اشتغال مورد نیاز قبل از واجد شرایط بودن، یا محدود کردن تعریف بیکاری غیرارادی باشد. به‌عنوان مثال کارگران گیگ، فریلنسرها یا برخی از کارمندان پاره‌وقت ممکن است در صورتی که تعاریف سختگیرانه‌تری نداشته باشند، کنار گذاشته شوند. کاهش پوشش بیمه بیکاری، اغلب بر وضعیت کارگران موقت و فصلی تأثیر می‌گذارد؛ زیرا این مشاغل می‌توانند در چارچوب مقررات مشمولیت بیمه بیکاری قرار نگیرند.

کارشناسان روابط کار تحلیل می‌کنند در حالی که کاهش تعداد بیمه‌شدگان می‌تواند هزینه‌های دولتی را کاهش دهد، احتمال دارد منجر به چالش‌های اقتصادی و اجتماعی شود. تعداد افراد بیمه‌شده کمتر، می‌تواند به معنای خطرات فقر بیشتر در میان بیکاران و اتکای بیشتر به شبکه‌های حمایتی غیررسمی باشد و ممکن است اثرات نامطلوبی بر افراد و جوامعی بگذارد که بدون دسترسی به این شبکه، ایمنی مالی خود را از دست می‌دهند.

## همکاری بین نسلی

ایجاد محیطی که در آن جوانان و بازنشستگان بتوانند با هم بیاموزند، تبادل دانش و مهارت را تقویت می‌کند. بازنشستگان می‌توانند به‌عنوان مربی عمل کنند، تجربه خود را ارائه دهند، در حالی که شرکت‌کنندگان جوان تر دیدگاه‌های تازه و آشنایی با فناوری‌های مدرن را به ارمغان می‌آورند. پروژه‌های تیمی که نقاط قوت خود را ترکیب می‌کنند، می‌توانند تجربه یادگیری را افزایش دهند.

## برنامه‌های مقرون‌به‌صرفه

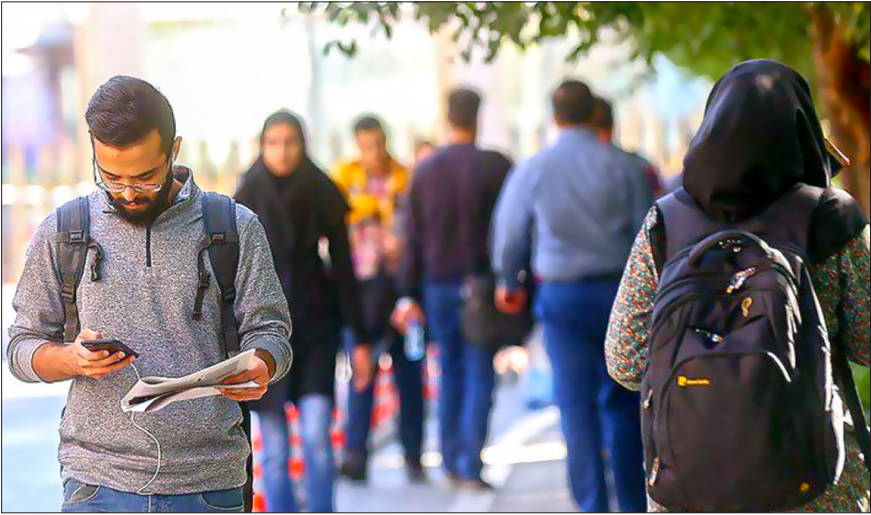
پرداخت یارانه به هزینه دوره‌ها یا ارائه بورسیه، می‌تواند موانع مالی را برای جوانان و افراد جویای کار با درآمد ثابت برطرف کند. برنامه‌ها باید در مکان‌های قابل دسترسی برگزار شوند.

## محتوای جذاب و الهام‌بخش

آموزش باید بر صنایع در حال رشد متمرکز باشد و این مشاغل را هیجان‌انگیز و با ارزش معرفی کند و از مربیان قوی و حرفه‌ای برای این کار استفاده کند. ترکیب داستان‌سرایی، داستان‌های موفقیت و روش‌های آموزشی پویا می‌تواند شرکت‌کنندگان را با انگیزه و درگیر نگه دارد.

## تمرکز بر مهارت‌های نرم

علاوه بر تخصص فنی، برنامه‌های آموزشی باید شامل مازول‌هایی در زمینه ارتباطات، کار تیمی و سازگاری باشد که برای تازه‌واردان به محیط کار حیاتی است. با ترکیب این ویژگی‌ها، برنامه‌های آموزش حرفه‌ای می‌تواند به آهن‌ربایی برای جویندگان کار جوان و گزینه‌ای جذاب برای بازنشستگانی که به دنبال پیوستن مجدد به نیروی کار هستند تبدیل شود و در نهایت بازار کار پویاتر و فراگیرتری ایجاد کند.



در سال ۱۴۰۲ به‌طور متوسط ماهانه ۱۵۵ هزار نفر از مقرر ی بیکاری در کشور استفاده کردند که نسبت به سال ۱۴۰۱ این آمار ۱۰ درصد کاهش داشته است. جمع مدت پرداخت مقرر ی با توجه به میزان سابقه کلی پرداخت حق بیمه برای مجردان حداکثر ۳۶ ماه و برای متأهلان یا متکفلان حداکثر ۵۰ ماه است. در سال گذشته، مبلغی حدود ۱۷ هزار میلیارد تومان به مقرر ی‌گیران واجد شرایط از سوی تأمین اجتماعی پرداخت شد.

بیمه بیکاری به کارگران مشمول قانون کار و تابع قانون تأمین اجتماعی تعلق می‌گیرد و بر اساس آن کارفرما مکلف است سه درصد از مزد کارگر را به صندوق بیمه بیکاری واریز کند.

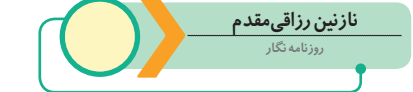
مقرر ی بیمه بیکاری مبلغی است که ماهیانه به مقرر ی‌گیر پرداخت می‌شود و میزان و مدت استحقاق بهره‌مندی از آن بر اساس سابقه پرداخت حق بیمه بیکاری و متوسط مزد، حقوق یا کارمزد روزانه کارگر مشمول بیمه بیکاری تعیین می‌شود.

مطابق ماده ۷ قانون بیمه بیکاری، مدت پرداخت مقرر ی با توجه به میزان سابقه پرداخت حق بیمه و وضعیت تهر د، تأهل یا تکفل بیمه‌شده تعیین می‌شود. بر این اساس جمع مدت پرداخت مقرر ی برای مجردین حداقل شش ماه و حداکثر ۳۶ ماه و برای متأهلین یا متکفلین حداقل ۱۲ ماه و حداکثر ۵۰ ماه است. لازم به ذکر است که مقرر ی بیمه بیکاری افراد واجد شرایط از روز اول بیکاری قابل پرداخت است و مدت دریافت مقرر ی بیمه بیکاری جزو سوابق پرداخت حق بیمه محسوب می‌شود. افرادی که به‌طور غیر ارادی از کار

به‌خاطر دلایل مطرح شده قطع شده است. در میان افرادی که بیمه بیکاری آن‌ها از سوی سازمان تأمین اجتماعی قطع شده، طبق آمارهای موجود ۷۴ درصد متأهل، ۲۵ درصد مجرد و یک درصد نیز افراد متکفل بوده‌اند. داده‌های مربوط به پرداخت مقرر ی بیمه بیکاری در سازمان تأمین اجتماعی حاکی از کاهش تعداد مقرر ی‌گیران در سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ است، به‌گونه‌ای که این مهم باعث شد تا ۱۰۲۰ میلیارد تومان از این محل صرفه‌جویی شود.

در همین راستا ۱۸۰ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۰، همچنین ۳۵۰ میلیارد تومان در سال ۱۴۰۱ و طبق برآوردها ۴۹۰ میلیارد تومان در سال گذشته میزان صرفه‌جویی از صندوق بیمه بیکاری بوده که این اقدام کارنامه مثبتی از سازمان تأمین اجتماعی در این مدت را به ثبت رسانده است.

ارزش مقرر ی بیمه بیکاری در سال ۱۴۰۳ به رقم حدود هفت هزار و ۷۷۳ میلیارد و ۸۸۰ میلیون تومان رسیده که نشان می‌دهد تأمین اجتماعی مبالغ هنگفتی نیز در این بخش هزینه می‌کند. بر پایه این آمارها، در هر ساعت به‌طور متوسط ۱٫۷ میلیارد تومان و هر روز به‌طور متوسط بیش از ۴۱٫۹ میلیارد تومان مقرر ی بیمه بیکاری از سوی سازمان تأمین اجتماعی به افراد مشمول پرداخت می‌شود. همچنین ارزش نهایی مقرر ی بیمه بیکاری در سال ۱۴۰۲ حدود ۱۲ هزار و ۶۴۵ میلیارد تومان اعلام شده است. در حال حاضر حدود ۱۵۰ هزار نفر از مقرر ی بیمه بیکاری سازمان تأمین اجتماعی استفاده می‌کنند.



## گزارش

یکی از مهم‌ترین شاخص‌های اقتصادی که نشان‌دهنده درصد جمعیت بیکار یک کشور در مقایسه با نیروی کار فعال است، نرخ بیکاری (Unemployment Rate) است. تعیین نرخ بیکاری نشان می‌دهد چه تعداد از افرادی که به دنبال کار و آماده به کار کردن هستند، به نسبت کل نیروی کار فعال کشور بیکارند. میزان سلامت اقتصادی یک کشور، میزان فشار تورمی و سیاست‌های اقتصادی مرتبط با کاهش بیکاری، از جمله مواردی است که با تعیین نرخ بیکاری مورد ارزیابی و سنجش قرار می‌گیرد.

با این حال، نرخ بیکاری تنها یک عدد برای ارزیابی شاخص‌های مذکور است و نشان‌دهنده وضعیت اشتغال نیست. در بسیاری از موارد، نرخ بیکاری ممکن است پایین اما وضعیت کارگران و شغل‌ها کم کیفیت باشد. در عین حال، نرخ بیکاری معمولاً افرادی را که فعالانه به دنبال کار هستند و به‌عنوان مثال از کار تعدیل یا اخراج شده‌اند و در زمره مشمولان بیمه بیکاری قرار دارند را در نظر می‌گیرد. در این تعریف، افرادی که از جست‌وجوی کار ناامید شده‌اند (کارگران دلسرد) نادیده گرفته می‌شوند.

## آمار و ارقام مشمولان بیمه بیکاری

بر اساس گزارش‌ها، در سه ماهه اول سال جاری، در مجموع به طور متوسط ۳۲ درصد از مقرر ی‌گیران بیمه بیکاری کاسته شده که آن هم به دلیل اشتغال دوباره افراد بیکار شده بوده است. طبق آمارهای منتشر شده از سوی مرکز فناوری اطلاعات و آمار و محاسبات سازمان تأمین اجتماعی، در فروردین ماه ۲۳ درصد، اردیبهشت ۳۶ درصد و خرداد نیز ۳۷ درصد از مقرر ی‌گیران بیمه بیکاری کاسته شده است. یکی از داده‌های آماری مربوط به قطع بیمه بیکاری در سازمان تأمین اجتماعی در سال ۱۴۰۳ نشان می‌دهد که دلایل مختلفی برای قطع این نوع بیمه به نفع مخاطبان و ذی‌نفعان سازمان وجود داشته است.

پایان استحقاق بیمه‌شده با ۵۹ درصد، اشتغال دوباره فرد بیمه‌شده با ۳۲ درصد، قطع مقرر ی توسط کارگزاری پنج درصد، احراز شرایط بازنشستگی مقرر ی‌گیر با دو درصد و سایر موارد نیز دو درصد بوده است.

داده‌های آماری نشانگر این موضوع است که در این مدت بیمه بیکاری ۶۳ درصد از مردان و ۲۷ درصد از زنان

## گزارش

طبق آمارهای منتشر شده از سوی مرکز فناوری اطلاعات و آمار و محاسبات سازمان تأمین اجتماعی، در بهار سال جاری، در فروردین‌ماه ۲۳ درصد، اردیبهشت ۳۶ درصد و خرداد نیز ۳۷ درصد از مقرر ی‌گیران بیمه بیکاری کاسته شده است. دلایل قطع بیمه بیکاری در سال ۱۴۰۳ این گونه گزارش شده است: «پایان استحقاق بیمه‌شده با ۵۹ درصد، اشتغال دوباره فرد بیمه‌شده با ۳۲ درصد، قطع مقرر ی توسط کارگزاری پنج درصد، احراز شرایط بازنشستگی مقرر ی‌گیر با دو درصد و سایر موارد نیز دو درصد بوده است.»

در شهر یورما ۱۴۰۳، علی حسین رعیتی فرد، معاون روابط کار و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در نشست خبری که به مناسبت هفته دولت برگزار شد، گفت: «حوزه روابط کار و یا به‌طور کل موضوعات مربوط به روابط کار، از ارکان کنترلی و تنظیم‌گر بین کارگر و کارفرماست. جوامع کارگر و کارفرما هر دو، دور کن مهم جهت پیشرفت کشور در عرصه تولید محسوب می‌شوند و در همه موضوعات نظرات شرکای اجتماعی برای ما مهم است.»

رعیتی فرد افزود: «ما پیشنهاد دادیم که جدول پرداخت مقرر ی بیمه بیکاری تغییر یابد که در این صورت، مقرر ی مجردانی که بیش از ۲۴۰ ماه بیمه‌پردازی دارند، حداکثر ۲۴ ماه و مقرر ی متأهلان، حداکثر ۳۰ ماه تعلق بگیرد.»

روند پرداخت بیمه بیکاری ادامه داشت که تا چندی پیش، تفاهم‌نامه‌ای بین سازمان فنی و حرفه‌ای و سازمان تأمین اجتماعی و وزارت کار منعقد شد. بر اساس این تفاهم‌نامه کسانی که مشمول این بیمه می‌شوند، باید حتماً بعد از شش ماه با فراخوانی که اعلام می‌شود، آموزش‌های لازم را ببینند. در این فرمول که افراد را بر اساس سن، جنس، رشته تحصیلی، مهارت و شغل قبلی طبقه‌بندی می‌کند، نیاز بازار کار منطقه و تقاضای کارفرمایان برای نیروی کار شرط اساسی

## نکته

## مهارت‌آموزی مؤثر راهکار کاهش بیکاری

بر اساس توافق اخیر وزارت کار، سازمان تأمین اجتماعی و سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای، مقرر ی‌گیران بیمه بیکاری برای استمرار مقرر ی خود باید در دوره‌های مهارت‌آموزی پیشنهادی شرکت کنند، در غیر این صورت مشمول قطع مقرر ی بیکاری می‌شوند.

علی حسین رعیتی فرد، معاون روابط کار و وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی در اردیبهشت‌ماه سال جاری اعلام کرد: «افرادی که مقرر ی بیمه بیکاری دریافت می‌کنند، پس از گذشت شش ماه با فراخوانی که از سوی سازمان فنی و حرفه‌ای به آن‌ها داده می‌شود، باید آموزش‌های لازم مهارتی را ببینند و به چرخه کار برگردند.»

در رابطه با اینکه چگونه می‌توان افرادی را که مشمول بیمه بیکاری هستند به چرخه کار بازگرداند، آرمین خوشوقتی، کارشناس حقوق و روابط کار می‌گوید: «برای بررسی اینکه چطور می‌توانیم افراد مشمول بیمه بیکاری را به چرخه کار برگردانیم، باید بدانیم این افراد چه کسانی هستند و در چه شرایطی دارند. مقرر ی بیکاری، حق قانونی هر بیمه‌پرداز است اما خیلی مواقع برخی افراد بیکار از صندوق بیمه بیکاری مقرر ی می‌گیرند اما تمایل چندانی برای بازگشت به کار ندارند بنابراین قبل از هر چیز باید مخاطبان یا جامعه ذی‌نفعان صندوق بیمه بیکاری را به خوبی بشناسیم.»

به گفته او گروهی از این افراد امکان یافتن کار را ندارند، گروهی نیز با وجود تخصص بالا بعد از مدت بسیار کوتاهی با بازگشت به بازار کار، شغل مناسب پیدا می‌کنند. گروه سوم نیز با وجود دریافت بیمه بیکاری، از سوی دیگر در بازار کار غیررسمی مشغول به کارند و درآمد خوبی هم دارند. بنابراین شناخت جامعه هدف بیمه بیکاری در طراحی برنامه‌های کارا برای بازگشت از مهارت لازم برای یافتن شغل مناسب بر خوردار نیستند.»

خوشوقتی بیان کرد: «گروه بزرگی از مقرر ی‌گیران بیکاری، از شرایط خود رضایت ندارند و تمایل به بازگشت به کار دارند، بنابراین ما باید با اتخاذ راهبردهایی آن‌ها را به سمت بازار کار هدایت کنیم. یکی از مهم‌ترین دلایل ناامی این گروه در پیدا کردن کار، فقدان مهارت‌های لازم است. این گروه از مقرر ی‌گیران از مهارت لازم برای یافتن شغل مناسب برخوردار نیستند.»

مهارت‌آموزی مؤثر و منطبق با نیازمندی‌های روز بازار کار، از مهم‌ترین عواملی است که این کارشناس حقوقی به آن‌ها اشاره می‌کند و می‌گوید: «در قانون بیمه بیکاری، بر مهارت‌آموزی از سوی سازمان فنی و حرفه‌ای تأکید شده. توافقنامه زمستان سال قبل تأمین اجتماعی و سازمان فنی و حرفه‌ای در راستای اجرای ماده ۹ قانون بیمه بیکاری نیز بر محور مهارت‌آموزی از سوی سازمان فنی و حرفه‌ای تنظیم شده است. با این حال، برخی از دوره‌های مهارت‌آموزی فنی و حرفه‌ای با نیازها و واقعیات بازار کار تطابق کامل ندارند. به گفته او، مؤسساتی که در زمینه آموزش مهارت‌های مورد نیاز کارفرمایان فعالیت می‌کنند، باید تقویت شده و از آن‌ها کمک گرفته شود.

خوشوقتی یادآور شد: «برای تدوین دوره‌های آموزشی مؤثر و کارا، باید به بازار کار رفت، نیازهای کارفرمایان و دغدغه‌های آن‌ها را شنید و با رویکرد تعاملی، دوره‌های آموزشی مناسب را طراحی و تدوین کرد. تنوع مشاغل موجود در بازار، یک مؤلفه کلیدی است و نیازمندی‌های مشاغل جدید مانند استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش‌بنیان بایستی در طراحی دوره‌های آموزشی دیده شود.»

او بیان اینکه یک‌سری مهارت‌ها سخت‌افزاری و وابسته به مشاغل هستند اما یک‌سری از مهارت‌ها، مهارت‌های نرم هستند که به چگونگی رفتار و تعامل در محیط کار و با جامعه هدف مشاغل ارتباط دارند، افزود: «نیروهای جوان جویای کار، معمولاً در زمینه مهارت‌های ارتباطی و نرم ضعف دارند و باید پذیریم جای آموزش این مهارت‌ها در دوره‌های رسمی فنی و حرفه‌ای خالی است.»

این کارشناس روابط کار با تأکید بر اهمیت آموزش‌های به‌روز بیان کرد: «آموزش‌های فنی و تخصصی مبتنی بر بازار کار اهمیت بسیار دارد اما سازمان فنی و حرفه‌ای باید با حمایت مالی صندوق بیمه بیکاری، بر توسعه دوره‌های مهارت‌آموزی نرم تمرکز کند. بسیاری از مقرر ی‌گیران بیمه بیکاری، در زمینه مهارت‌های تعاملی و ارتباطی مشکل دارند و حتی نمی‌توانند توانایی‌ها و قابلیت‌های خود را در مصاحبه‌های شغلی ارائه دهند.»

به باور این کارشناس روابط کار، توانمندسازی مقرر ی‌گیران در جهت بازگشت به کار آن‌ها، به نفع صندوق بیمه بیکاری است و از بحران ناترازی آن جلوگیری می‌کند. همچنین این مهم برای جامعه و خانواده‌های کارگری مزایای بسیار دارد. ضمن اینکه این بازگشت پیروزنده، مشکل کمبود نیروی کار ماهر را که کارفرمایان با آن مواجه هستند، برطرف می‌کند.